

RAISIO VANHA-VANTO

**Latomusten kaivaus Naantalin haaran maakaasuputkilinjalla
Kreetta Lesell 2008**

F145735:1

MUSEOVIRASTO

Sisällysluettelo	1
Arkistotiedot	2
1. Johdanto	3
Karttaote	4
2. Lähistön muinaisjäännökset	5
3. Kohteen sijainti topografi ja aikaisemmat tutkimukset	5
4. Tutkimusmenetelmät kaivaushavainnot	5
4.1. Latomukset	6
5. Yhteenveto	7

Negatiiviluettelo	14
Dialuettelo	14
Karttaluettelo	15

Arkistotiedot

Raisio Vanha-Vanto 100 00 12 032

Arkeologinen kaivaus Naantalin haaran maakaasuputkilinjalla

Ajoitus: määrittelemätön, todennäköisesti historiallinen

Peruskartat: 104309 Turku

Etäisyystieto: Kohde sijaitsee Naantalin kirkosta 4,5 km itäkaakkoon.

Museovirasto / arkeologian osasto

Kaivausten johtaminen ja raportin laatiminen: FK Kreetta Lesell, Museovirasto

Raportti: Museovirasto / arkeologian osaston topografinen arkisto

Tutkimuskustannukset: Gasum oy

Budjetti: 9 870 €

Kenttätyöaika: 18.8.–22.8.2008

Tutkittu alue: 120 m²

Kaivettu alue: 36 m²

Löydöt: ei löytöjä

Kartta inventoitavasta alueesta s. 4

Valokuvat: s. 8–12, negatiivit F145735:1–10

Diat: D61260:1–11

1. JOHDANTO

Gasum Oy suunnittelee maakaasuputken linjan Naantalin haaran uudistamista ja parantamista. Koska tuleva linja kulkee alueella, jossa voi olla ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä, niin vuonna 2008 Jouni Pukkila teki arkeologisen inventoinnin linjalle. Hän havaitsi neljä latomusta tulevan maakaasuputken alueella. Koska latomukset olivat mahdollisia muinaisjäännöksiä, Museovirasto päätti, että alueella tarvitaan viikon kaivaus selvittämään niiden tarkoitusta ja ikää.

Koska Raision Vanha-Vanton kaivaukset olivat muinaismuistolain 15 § mukaiset, kustannukset maksoi hankkeen toteuttaja Gasum Oy. Kustannukset olivat 9870 € Kenttätyöt tehtiin 18.8.–22.8.2008. Kaivausten johtajana toimi FK Kreetta Lesell ja piirtäjänä FM Johanna Seppä. Kaivajina oli kuusi arkeologian opiskelijaa Jyrki Heininen, Laura Sevä, Jukka Palm, Heidi Martiskainen, Johanna Joensuu ja Jasse Tiilikkala. Tutkitun alueen laajuus oli 120 m², joista kaivettiin 36 m². Kaivausten esi-, kenttä- ja jälkitöiden tekemisestä vastasi tutkija Kreetta Lesell Museoviraston arkeologian osastolta.

Kaikki neljä latomusta saatiin tutkituksi. Neljästä kaivetusta latomuksesta yksi osoittautui ihmisen tekemäksi, kolme muuta olivat luonnonmuodostelmia. Ihmisen tekemän latomuksen tarkoitus ja ikä eivät selvinneet tutkimuksissa. Se ajoittuu todennäköisesti historialliseen aikaan, mutta korkeutensa perusteella se voi olla jo rautakautinen.

25.2.2009 Helsingissä

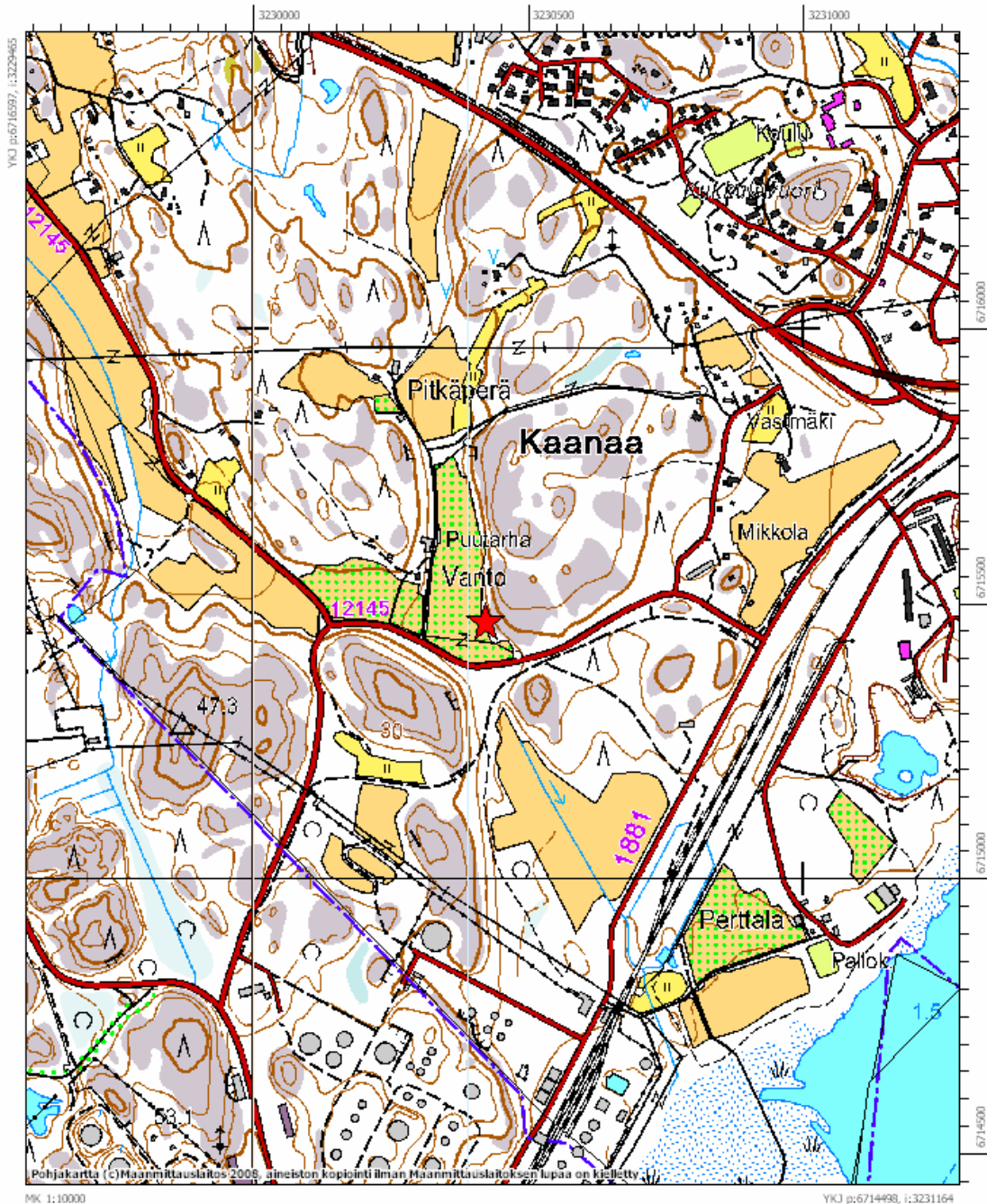
_____ tutkija Kreetta Lesell

Karttaliite 104309 Turku

Raisio Vanha-Vanto

P:6715482, i:3230421, z:10-15 m mpy.

Kohde merkitty tähdellä.

2. YMPÄRISTÖN MUINAIJÄÄNNÖKSET JA HISTORIALLISET KARTAT

Raision Vanha-Vanton lähikohteet ovat Naantalin Kalliola, Raision Mäntylä ja Raision Koskenoja. Naantalin Kalliolan kohde on vain vajaan kilometrin länteen Vanha-Vanton kohteesta. Kalliolan kohteessa on n. 7x7 m kokoinen, isoista kivistä kylmämuuraamalla koottu kivijalka, jonka sisätilan jakaa kahtia vajaanmittainen kivimuuri. Rakenteessa on kiviä paikoin neljässäkin kerroksessa niin, että enimmäkseen se on runsaan metrin korkuinen.

Raision Mäntylä on kohteesta 1,5 km luoteeseen. Se on omakotiasutuksen keskellä kahden pienen tien risteyksessä oleva kivetty lähde soisen alueen reunalla. Lähteen sisämitta on noin 1,3 m. Reunat on kivetty melko pienillä kivillä enimmäkseen kolmeen kerrokseen.

Raision Koskenoja on kohteesta 1,5 km pohjoiseen ja se on pronssisen merovingiaikaisen kolmioneulan (KM 12192) löytöpaikka. Tiedon mukaan se on löytynyt vuonna 1933 tai -34 yhdessä hauraampien, hukkaan joutuneiden metalliesineiden kanssa. Esineet ovat löytyneet Koskenojan talon pihalta, joka on pienellä harjanteella.

Historiallisia karttalähteitä ehdittiin käymään läpi vain hyvin lyhyesti. Kuninkaan kartasto ei valitettavasti ulotu kohteelle saakka. Turun pitäjän kartassa ei havaittu rakennuksia tai taloja tällä kohtaa. Myöskään Raision historiassa olevissa kartoissa ei ollut tällä kohtaa rakennuksia.

3. KOHTEEN SIJAINTI, TOPOGRAFIA JA AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Raisio Vanha-Vanto sijaitsee Naantalin kirkosta 4,5 km itäkaakkoon. Vanha-Vanton latomukset sijaitsevat suuren omenatarhan itäpuolella, täällä olevan metsäisen rinteiden alaosassa. Latomus D on aivan pellon ja metsän välissä olevan ojan vieressä. Muut latomukset ovat hiukan ylempänä rinteessä. Alueella kasvaa isoja kuusia ja hiukan lehtipuita. Ylempänä rinteessä on kalliota ja kivikkoa.

Latomukset sijaitsevat runsaasta 13 m korkeudesta yli 15 m korkeuteen. Meri on kohteesta vajaan kilometrin päässä. Meren ja kohteen välissä on korkeita kallioita lukuun ottamatta kaakkoon menevää alavaa peltomaata.

Jouko Pukkila löysi kohteen inventoidessaan tulevan maakaasuputken Naantalin haaraa. Hän havaitsi kohteessa neljä latomusta. Latomus A oli tehty pienistä pyöreistä kivistä ja sen halkaisija oli noin metrin. Latomus oli ympäristöstään kohoavan, noin kolmen metrin laajuisen maakumpareen eteläreunassa. Latomus B oli latomuksesta A noin 10 m pohjoiseen ja käsitti vain kolme vierekkäistä kiveä. Se oli metrin laajuisen kumpareen reunassa. Latomus C oli edellisen luoteispuolella, se oli noin 2x3 m kokoinen ja 20–25 cm korkea ja tehty pyöreistä halkaisijaltaan 20–50 cm kokoisista kivistä, joita oli maanpinnalla näkyvissä kymmenkunta. Latomus D oli edellisestä länteen ja se oli vain puolitoista metriä ojan reunasta. Sen muodosti viisi vierekkäin aseteltua kiveä, jotka muodostavat puolikaaren

4. KAIVAUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSHAVAINNOT

Kaivaukset aloitettiin luomalla alueelle koordinaatisto. X-linja kasvaa neulapohjoiseen ja on 0 goonia. Peruspaalu on 100/500, joka on omenatarhan puolella. Yleiskartassa näkyvästä pohjoisimman talon kaakkoiskulmasta peruspaalu on 130 m suuntaan 148 gon. Korkeuden toivat

paikalle Raision kaupungin työntekijät Raision museon pyynnöstä. Kiintopiste on latomuksen A lähellä ja se on 14,93 m mpy.

Latomusten tutkiminen aloitettiin poistamalla niiden päältä turve. Latomus A tutkittiin omana yksikkönään. Kaivausalue sen kohdalla oli 3 x 3 m. Tällöin saatiin sen ympärillä kohollaan oleva maa tutkituksi. Kolme muuta latomusta tutkittiin yhtenä suurena kaivausalueena. Maata niiden ympärillä kaivettiin vain yksi kerros eli viisi cm, mutta latomuksen D kohdalle tehtiin vielä neliön kokoinen ruutu, jota kaivettiin kaksi kerrosta syvemmälle. Latomusten ympärillä olevaa maata kaivettiin, jotta niiden tarkoituksesta saataisiin parempi käsitys. Alueella myös kairattiin maata.

Maaperä alueella oli harmaata hiesua/savea, joka oli erittäin kuivaa. Vaikka kyseessä ei ollut podsolimaannos, niin rökkiön C profiilissa havaittiin ohut huuhtoutumiskerros, samoin rökkiön A ympärillä olevassa maassa

4.1. LATOMUKSET

Latomus A oli korkeammalla rinteessä kuin muut. Sen sijaintitiedot GPS:llä mitattuina olivat p: 6715478, i:3230442, z: 15,23. Se oli turpeen poistamisen jälkeen 1,40 x 2 m kokoinen. Muoto oli suorakaiteen ja soikion välistä. Latomuksessa oli kaksi kerrosta kiviä. Päälimmäisessä ja toisessa kerroksessa kivet olivat 5–25 cm kokoisia. Tasossa 3 oli vielä kiviä, mutta niitä oli hajallaan koko kaivausalueella. Tässä tasossa jo aikaisemmin näkyvissä ollut kivi osoittautui yli puolen metrin kokoiseksi. Se on todennäköisesti maakivi, joka on ollut paikalla jo ennen latomuksen rakentamista ja jonka ympärille latomus on kasattu.

Maa latomuksen ympärillä oli ensimmäisessä kerroksessa turvetta ja multaa. Myöhemmin se oli puhdasta vaaleaa hiesua. Hiiltä, nokea tai likamaata ei havaittu. Myöskään itse latomuksessa ei ollut hiiltä tai nokea. Latomukset alta ja ympäristöstä kaivettiin maata vielä yksi kerros eli viisi cm viimeisen kivikerroksen alta, mutta mitään löytöjä, likamaata, nokea tai hiiltä ei havaittu, joten latomus voi tuskin olla tulisija. Se voisi olla kaskiraunio, mutta silloin sen läheisyydessä pitäisi olla nokea ja likamaata. Tätä ei havaittu kaivettaessa, eikä myöskään ympäristöä kairattaessa. Latomuksesta koilliseen kaivausalueen pohjoispäädyssä oli multakumpu, joka voi liittyä rakenteeseen. Multakumpu vaikutti siltä, että tähän kohtaan oli kasattu turvetta. Tämä oli ehkä osa Pukkilan havaitsemaa hiukan kohollaan olevaa maata, muualla latomuksen ympärillä ei havaittu tällaista. Latomus A oli selkeästi ihmisen tekemä.

Latomus B sijaitsi latomuksesta A noin 10 m länsiluoteeseen. Sen sijaintitiedot GPS:llä mitattuina olivat p: 6715478, i:3230437, z: 14,16 Siinä oli vain kolme vierekkäistä kiveä ja sen ympärillä oli hiukan kohollaan oleva maa-alue. Maata poistettaessa havaittiin lisää kiviä. Kivet olivat hajallaan, eivätkä muodostaneet minkäänlaista muotoa. Kiviä oli vain yksi kerros. Myös kohollaan olevaa maata latomuksen ympäristöstä kaivettiin. Se oli puhdasta vaaleaa hiesua. Hiiltä, nokea tai likamaata ei havaittu. Myöskään itse latomuksessa ei ollut hiiltä tai nokea. Hiukan kohollaan olevassa maasta ei havaittu ihmisen toiminnan jälkiä. Koska kivet ovat hajallaan, niin kyse on todennäköisesti luonnonmuodostelmasta.

Latomus C oli latomuksesta B vain pari metriä luoteeseen. Sen sijaintitiedot GPS:llä mitattuina olivat p: 6715492, i:3230429, z: 13,93. Se oli kaikkein isoin latomuksista, jonka koko oli 4 x 3,5 m. Latomuksen B muoto oli epämääräinen. Turpeen poistamisen jälkeen hahmotettiin, että latomuksessa oli suuri ryhmä kiviä suuren maakiven itäpuolella alaspäin viettävän kalliorinteen lopussa. Kivet olivat väljästi toistensa lähellä ja osa niistä oli erittäin isoja. Kivien koko vaihteli yli metristä muutamaan senttiin. Latomus ei kohoa paljoa maanpinnan yläpuolelle. Maa latomuksen

ympärillä oli puhdasta vaaleaa hiesua. Hiiltä, nokea tai likamaata ei havaittu. Myöskään itse latomuksessa ei ollut hiiltä tai nokea. Kyse voi olla kallioiselta rinteeltä vierineistä kivistä, jotka ovat pysähtyneet maakiven viereen eli kyse olisi luonnonmuodostelmasta. Latomuksen C kaivausalueen eteläprofiilissa havaittiin ohut huuhtoutumiskerros, vaikka muuten kyse ei ole podsolimaannoksesta. Huuhtoutumiskerroksen alapuolella oli puhdasta harmaata hiesua/savea ainakin 40 cm syvyyteen.

Latomus D sijaitsi latomuksesta B runsaat kaksi metriä luoteeseen. Sen sijaintitiedot GPS:llä mitattuina olivat p: 6715489, i:3230425, z: 13,26 Se oli aivan ojan vieressä ja muodoltaan puoli kaari. Kaari oli noin kaksi metriä. Kaaren muodon loi neljä kiveä, jotka olivat kooltaan noin 25 cm. Kiviä oli vain yksi kerros. Kaaren keskellä oli puu, joten on voinut aiheuttaa muodon. Kaaressa oli myös muutama pienempi kivi. Lisäksi havaittiin pieni kiviä kaaresta noin metri kaakkoon. Latomuksesta ojaan päin löytyi muutama resentti rautaesine, esim. piikkilankaa. Näitä ei otettu mukaan. Maa latomuksen ympäristössä oli puhdasta vaaleaa hiesua/savea. Hiiltä, nokea tai likamaata ei havaittu. Myöskään itse latomuksessa ei ollut hiiltä tai nokea. Rakenne oli todennäköisesti luonnonmuodostelma.

5. YHTEENVETO

Raision Vanha-Vanton kohde saatiin kokonaan kaivetuksi. Alueella olleista neljästä latomuksesta yksi oli selvästi ihmisen tekemä, tämä oli latomus A. Se tarkoitusta ja ikää ei pystytty selvittämään, mutta se voi liittyä alueen historialliseen asutukseen. Korkeutensa perusteella se voi olla myös rautakautinen. Muut kolme latomusta olivat luonnonmuodostelmia.

F145735:1

Yleiskuva. Latomukset metsässä. Länneästä.

F145735:2

Latomus A ennen turpeen poistamista. Länneästä.

F145735:3

Latomukset B ja C ennen turpeen poistamista. Latomus B oikealla kuusen edessä ja latomus C keskellä. Etelästä.

F145735:4

Latomus D ennen turpeen poistamista. Idästä.

F145735:5

Latomus A turpeen poistamisen jälkeen. Länneestä

F145735:6

Latomus B turpeen poistamisen jälkeen. Länneestä

F145735:7

Latomus C turpeen poistamisen jälkeen. Etelästä.

F145735:8

Latomus D turpeen poistamisen jälkeen. Pohjoisesta

F145735:9

Latomus A tasossa 1. Länestä.

F145735:10

Latomus C tasossa 1. Etelästä.

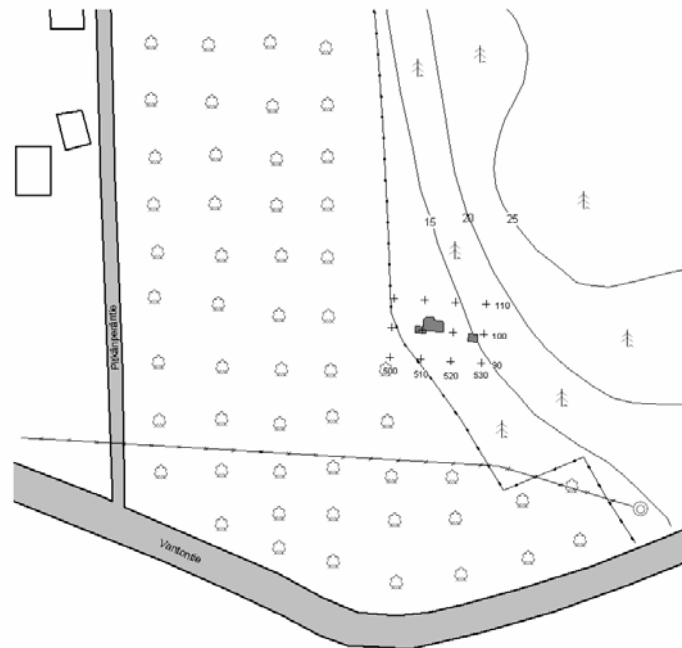
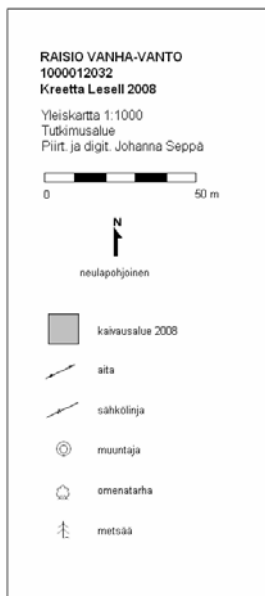
RAISIO VANHA-VANTO
MV-NEGATIIVILUETTELO negatiivit
 Kuvannut Kreetta Lesell

Kuvan numero	Aihe
F145735:1	Yleiskuva. Latomukset metsässä. Lännestä.
F145735:2	Latomus A ennen turpeen poistamista. Lännestä.
F145735:3	Latomukset B ja C ennen turpeen poistamista. Lännestä.
F145735:4	Latomus D ennen turpeen poistamista. Lännestä.
F145735:5	Latomus A turpeen poistamisen jälkeen. Lännestä.
F145735:6	Latomus B turpeen poistamisen jälkeen. Etelästä.
F145735:7	Latomus C turpeen poistamisen jälkeen. Etelästä.
F145735:8	Latomus D turpeen poistamisen jälkeen. Pohjoisesta.
F145735:9	Latomus A tasossa 1. Lännestä.
F145735:10	Latomus C tasossa 1. Etelästä.

RAISIO VANHA-VANTO
DIALUETTELO
 Kuvannut Kreetta Lesell

Kuvan numero	Aihe
D61260:1	Yleiskuva. Latomukset metsässä. Lännestä.
D61260:2	Latomus A ennen turpeen poistamista. Lännestä.
D61260:3	Latomukset B ja C ennen turpeen poistamista. Etelästä.
D61260:4	Latomus D ennen turpeen poistamista. Idästä.
D61260:5	Latomus A turpeen poistamisen jälkeen. Lännestä.
D61260:6	Latomus B turpeen poistamisen jälkeen. Etelästä.
D61260:7	Latomus C turpeen poistamisen jälkeen. Etelästä.
D61260:8	Latomus D turpeen poistamisen jälkeen. Pohjoisesta.
D61260:9	Latomus A tasossa 1. Lännestä.
D61260:10	Latomuksen C kaivausalueen eteläprofiili 1. Pohjoisesta.
D61260:11	Ryhmäkuva.

KARTTALUETTELO					
Raisio Vanha-Vanto 1000012032					
Piirtänyt Johanna Seppä					
	tyyppi	aihe	mk	koko	sivu
1.	Yleiskartta	Tutkimusalue	1:1000	A3	15
2.	Yleiskartta	Kaivausalueet	1:100	A3	16
3.	Tasokartta	Kiveys A, pinta	1:25	A4	17
4.	Vaaituskartta	Kiveys A, pohja	1:25	A4	18
5.	Tasokartta	Kiveykset B, C ja D pinta	1:50	A3	19
6.	Vaaituskartta	Kiveykset B, C ja D pohja	1:50	A3	20

RAISIO VANHA-VANTO
 1000012032
 Kreetta Lesell 2008

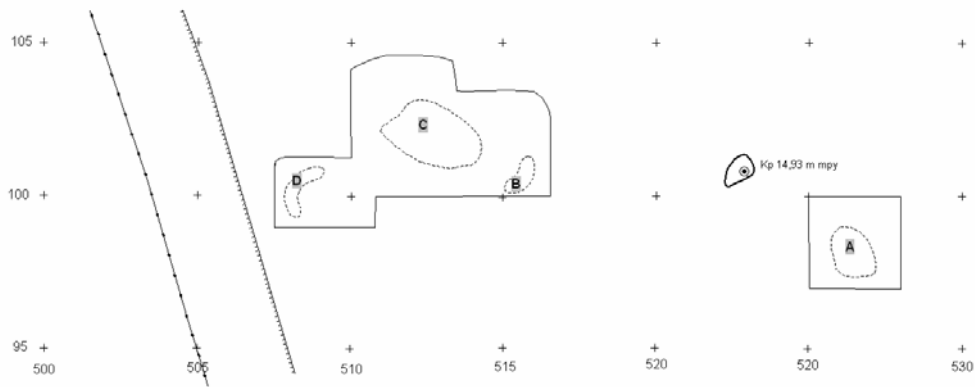
Yleiskartta 1:100
 Kiveykset ja kaivausalueet
 Piirt. ja Digit. Johanna Seppä

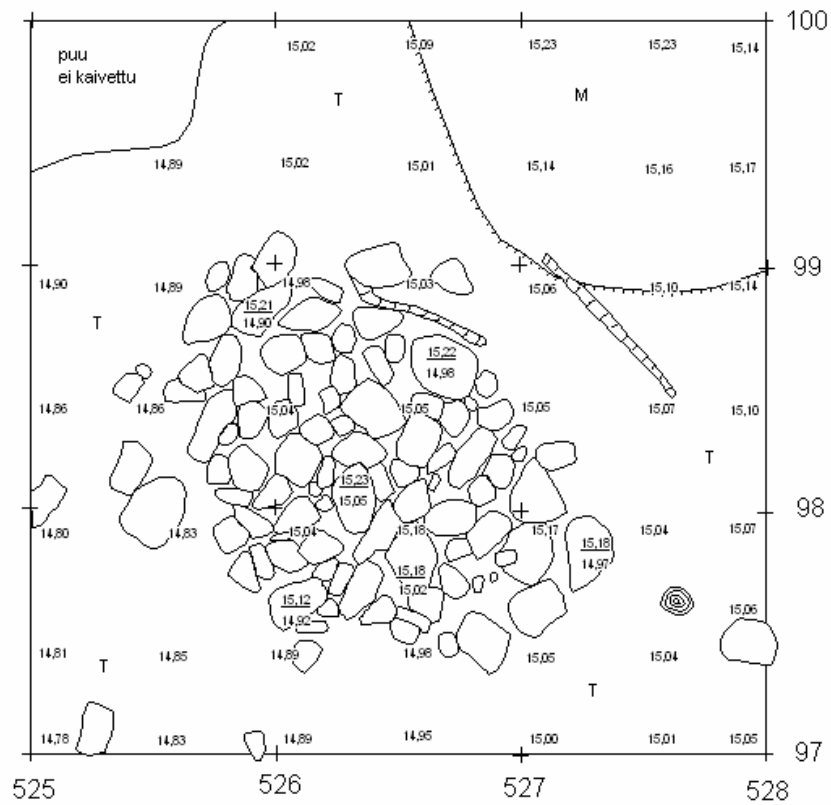
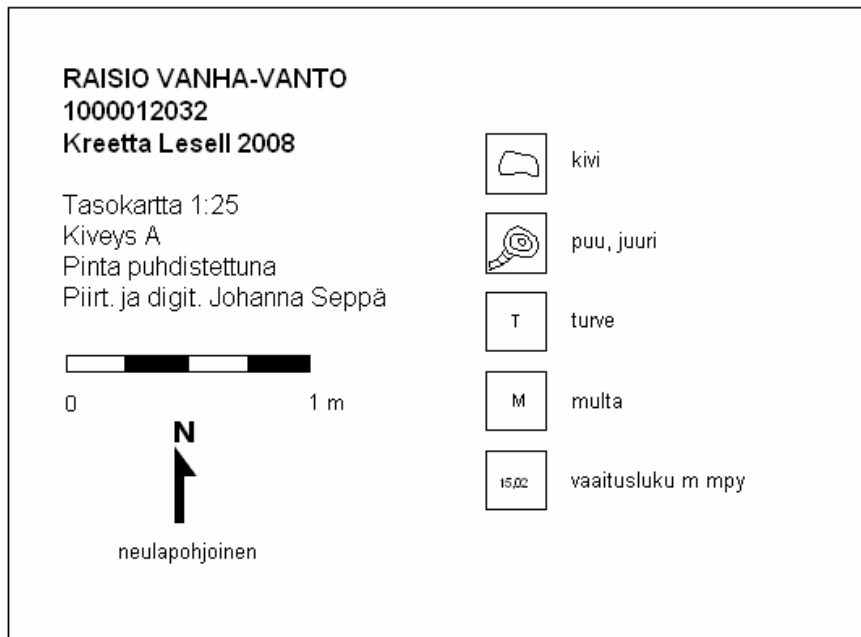
0 5 m

N
 neulapohjoinen

□ kaivausalue
 A kiveys, tummus
 ⊙ kiintopiste

ojan törmä
 verkkoaita

KARTTA 4

